

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 19 februari 1918 kl. 1/4 4 e. m.

Utlåtande i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Persson i Norrköping, Stärner,*) greve Spens,*) Alexanderson, Dahl,*) von Sydow, Permansson, Klefbeck,*) Frändén,*) Lindqvist i Kosta,*) Lindley, Ernst, Holmdahl, Johansson i Trollhättan,*) Johanson i Gäre och Hammarskjöld.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

För den enligt 42 § 2 mom. riksdagsordningen lagutskottet åliggande granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning hava båda kamrarna till utskottet hänvisat justitieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelse utom vad angår däri gjorda framställningar angående pension för skrivbiträdet i justitieombudsmansexpeditionen A. E. Kindelius, angående ändring i avlöningsvillkoren för sekreteraren vid justitieombudsmansexpeditionen, angående höjning av de till befordrande av göromålen gång inom justitieombudsmansexpeditionen m. m. anvisade anslag och angående krigstidstillägg under år 1918 till befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen.

För ifrågavarande ändamål har utskottet från justitieombudsmansexpeditionen mottagit ej mindre de diaries, vilka under år 1917 förts i nämnda expedition samt under justitieombudsmannens ämbetsresor, än även expeditionens registratur för berörda tid, varjämte på särskild begäran handlingarna rörande vissa av justitieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet till handa.

Över den numera fullbordade granskningen av förenämnda handlingar och ämbetsberättelse, vilken sistnämnda innehåller redogörelse jämval för sju av justitieombudsmannen under år 1918 till Konungen avlätna framställningar, får utskottet härmed avgiva utlåtande.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 9 saml. 4 häft. (Nr 4.)

Justitieombudsmannen anmäler i ämbetsberättelsen, att han, med stöd av 25 § i sin instruktion, begagnat sig av semester under tiden från och med den 16 juli till och med den 31 augusti 1917, under vilken tid hans av riksdagen utsedde suppleant och efterträdare, revisionssekreteraren Nils Lilienberg förestått ämbetet.

I anseende till jäv för justitieombudsmannen har dessutom under annan tid ett ärende avgjorts av revisionssekreteraren Lilienberg.

Ämbetsberättelsen upptager härefter enligt vedertagen ordning redogörelse för sådana mot ämbets- eller tjänstemän anställda åtal, om vilkas slutliga avgörande meddelande under år 1917 kommit justitieombudsmannen tillhanda eller vilka under samma år prövats av åtminstone någon domstolsinstans. Härjämte lämnas i berättelsen redogörelse för sådana åtal, som under året blivit av justitieombudsmannen anhängiggjorda men ännu icke varit föremål för prövning av domstol. Justitieombudsmannen redogör vidare i berättelsen för åtskilliga ärenden, som ej föranlett åtal.

Därefter omförmälas av justitieombudsmannen nedannämnda dagar till Kungl. Maj:t avlätna skrivelser, nämligen den 31 januari 1917 angående ändring i bestämmelserna rörande ledigförklarande av apotek m. m., den 15 juni 1917 angående avhjälpande av viss bristfällighet i gällande lagstiftning rörande tomträtt, den 31 december 1917 angående omreglering av Ås och Gäsene samt Marks, Vedens och Bollebygds domsagor, angående förening av tingslagen i Sydöstra Hälsinglands domsaga, angående förening av tingslagen i Medelpads östra domsaga, angående ändrad tingsordning i Västerbottens södra domsaga, angående förening av tingslagen i Västerbottens norra domsaga, angående sammanslagning av tingslag i Luleå domsaga, angående förening av tingslagen i Torneå domsaga, angående förening av tingslagen i Lysings och Göstrings domsaga, angående förening av tingslagen i Mellersta Värends domsaga, angående förening av tingslagen i Hallands läns norra domsaga, angående förening av tingslagen i Gudhems och Kåkinds domsaga, angående förening av tingslagen i Vadsbo norra domsaga, angående ändring av 41 § i läkarinstruktionen den 30 december 1911, angående ändring av lagen den 14 september 1906 ang. förordnande av rättegångsbiträde åt häktad m. m., den 15 januari 1918 angående ändring i gällande hyreslagstiftning till förmån för de mindre bemedlade, angående revision av resereglementet den 13 december 1907, angående gift kvinnas behörighet att vara ledamot av tryckfrihetsjury, angående gemensam skandinavisk lagstiftning rörande bemanningen ombord å handelsfartyg, den 15 januari 1918 angående ändring av kungl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883, angående ändrade

bestämmelser rörande utfärdande av gravations- och äganderättsbevis och angående införande av förhördomarinstitutionen.

I fortsättningen redogör justitieombudsmannen för den vidare behandlingen av vissa av justitieombudsmannen tidigare hos Kungl. Maj:t eller riksdagen gjorda framställningar, nämligen rörande ändring av kungl. kungörelsen den 29 januari 1861 angående indrivning och redovisning av böter och viten; utmätningens rätt till ersättning för kungörelsekostnad i visst fall; ändring i uppbördsreglementet; ändring av lagarna den 22 juni 1906 angående villkorlig straffdom och villkorlig frigivning m. m.; angående förslag rörande kreditregister; förtydligande av 163 § i lagen om försäkringsrörelse den 24 juli 1903; val av nämndemän för de under landsrätt lydande städer; edgångstemat i s. k. barnuppfostringsmål; bestämmelser rörande minderåriga kvinnliga brottslingar; förstärkning av kammarrättens arbetskrafter; ändring i lagen angående lösdrivares behandling; ändring i 7 § i kungl. förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften samt delning av Villands och Östra Göinge domsaga ävensom förening och reglering av tingslag i vissa domsagor.

Enligt vad i berättelsen omförmäles, hava justitieombudsmannens ämbetsresor under år 1917 omfattat Västernorrlands och Kopparbergs län samt delar av Norrbottens län. Under dessa resor har inspektion skett hos Konungens befallningshavande i förstnämnda två län, samtliga härads-hövdingar, rådhusrätter och magistrater inom samma två län, härads-hövdingarna i Gällivare och i Torneå domsagor, stadsstyrelsen i Sollefteå, municipalstyrelsen i Haparanda, gränstullrätten i Norrbottens län och tullkammaren i Haparanda ävensom Konungens befallningshavandes i Norrbottens län inspektör därstädes för tillsyn över upprätthållandet av gällande exportförbud och övervakande av resandetrafiken i Tornedalen. Vidare har inspektion skett å centralfängelset i Härnösand, straffängelset i Falun samt kronohäkterna i Sundsvall, Luleå och Haparanda.

Under inspektionen har jämväl ägnats behörig uppmärksamhet åt domstolarnas arkiv.

I avseende å vad under resorna förekommit hänvisar justitieombudsmannen till de av honom förda diariet och protokoll.

Över vissa under år 1917 handlagda ärenden meddelas i ämbetsberättelsen följande översikt:

»Vid 1917 års början voro — fränsett ett ej ringa antal från år 1916 balanserade ärenden av annan beskaffenhet — av förut inkomna klagomål eller eljest mot ämbets- eller tjänstemän anhängiggjorda ärenden fortfarande

under handläggning härstädes.....	123
Under år 1917 hava anhängiggjorts ärenden mot ämbets- eller tjänstemän:	
genom inkomna klagomål ett antal av	353
samt på grund av anmärkningar, gjorda vid granskning av fångförteckningar eller vid ämbetsresa eller annorledes ett antal av	102
Summa från år 1916 balanserade och under år 1917 inkomna ärenden	578
Av berörda 578 ärenden hava under år 1917:	
1) såsom återkallade avskrivits	8
2) till något av statsdepartementen, till riksdagens militieombudsman eller till överinspektören för sinnessjukvården i riket överlämnats	6
3) på grund därav, att klaganden erhållit gottgörelse eller eljest rättelse vunnits, avskrivits	31
4) efter vederbörandes hörande, med eller utan erinran, eljest avskrivits	192
5) efter annorledes verkställd utredning eller utan åtgärd avskrivits	133
6) till åtal hänvisats	11
7) föranlett framställning till Kungl. Maj:t	23
och äro vid 1917 års slut:	
8) i avbidan på infordrad förklaring eller påminnelse avgivande vilande	68
9) i avbidan på domstols utslag eller annan myndighets beslut vilande	13
10) på prövning beroende	93
	Summa 578*

Berättelsen upptager meddelande därom, att sedan början av senaste lagtima riksmöte någon förklaring av lag, i den ordning § 19 regeringsformen bestämmer, icke blivit av Kungl. Maj:t meddelad.

I bilagor, som vidfogats berättelsen, meddelas förteckningar dels över de av 1917 års riksdag till Konungen avlätna skrivelser jämte uppgifter om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning av samma skrivelser, dels över sådana i sistnämnda förteckning upptagna ärenden, som vid utgången av år 1917 ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende, dels över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1917 men vid samma års början varit i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgift om den behandling, dessa ärenden undergått under år 1917,

dels och över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 juli 1917 men vid samma års slut ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattad uppgift om ärendenas behandling.

Utskottet, som den 29 och 30 januari 1918 av riksdagens kamrar fått till sig hänvisad justitieombudsmannens förstnämnda dag till riksdagen avgivna ämbetsberättelse, anser sig till en början böra framhålla angelägenheten av att ämbetsberättelsen för framtiden framläggas för riksdagen omedelbart sedan densamma sammanträtt.

Beträffande åtalen har justitieombudsmannen, på sätt ovan nämnts, lämnat fullständig redogörelse icke blott, såsom hittills, för sådana, som prövats av åtminstone någon domstolsinstans, utan jämväl för sådana, som ännu icke varit föremål för prövning av domstol. Utskottet anser, att behörigt hänsynstagande till den åtalade kräver, att en fullständigare redogörelse av åtalet icke lämnas, förrän utgången av åtalet i åtminstone första instans på samma gång kan meddelas. Denna grundsats synes utskottet stå i god överensstämmelse med tryckfrihetsförordningens anda.

Vid granskning av justitieombudsmannens ämbetsdiarium har utskottet funnit, att åtskilliga ärenden icke ägnats den skyndsamma handläggning, som till justitieombudsmannens prövning hänskjutna frågor måste anses kräva. Sålunda har justitieombudsmannen, såvitt av diariet framgår, icke vidtagit någon åtgärd i ärendena 1916 nr 157 sedan den 29 april 1916, 1916 nr 332 sedan den 30 augusti 1916, 1916 nr 420 sedan den 27 december 1916, 1916 nr 508 sedan den 8 januari 1917, 1916 nr 561 sedan den 16 december 1916, 1916 nr 600 sedan den 14 december 1916, 1916 nr 633 sedan den 15 mars 1917, 1916 nr 669 sedan den 2 mars 1917, 1916 nr 671 sedan den 5 januari 1917, 1916 nr 674 sedan den 1 maj 1917, 1916 nr 696 sedan den 7 maj 1917, 1916 nr 698 sedan den 22 maj 1917 och 1917 nr 70 sedan den 7 maj 1917, oaktat ärendena nämnda dagar föreläggat i det skick, att de då bort kunna upptagas till slutlig behandling. Ehuru de ärenden, justitieombudsmannen har att avgöra, ofta äro av invecklad och merendels av grannlaga beskaffenhet samt ej sällan tarva en ingående och tidsödande förberedande behandling, har utskottet likväl funnit, att det dröjsmål, som från justitieombudsmannens sida förelupit vid handläggningen av nämnda ärenden, varit av den omfattning, att utskottet icke kunnat lämna detsamma utan anmärkning.

Utskottet har likaledes funnit anmärkningsvärt, att i åtskilliga ärenden, vari beslut fattats, justitieombudsmannen icke inom skälig tid låtit expediera besluten. Utskottet har därvid i främsta rummet bemärkt vissa fall, däri besluten innefattat åtals anställande, nämligen ärendena 1915 nr 136, 194, 226, 532 och 574 samt 1916 nr 43, 51, 60 och 143. I dessa ärenden, däri justitieombudsmannen den 30 eller 31 december 1916 beslutat anställande av åtal mot vederbörande ämbets- eller tjänsteman, har, såvitt diariet och registratoret utvisa, expediering av besluten icke verkställts.

Slutligen har utskottet icke kunnat undgå att uppmärksamma, huru som dröjsmål i ovan angivna hänseenden förekommit jämväl vid den vidare handläggningen av vissa av de i utskottets utlåtande till 1917 års riksdag angående granskningen av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning för år 1916 omförmälda ärenden, vilka blivit under den 30 eller 31 december 1916 i diariet avförda såsom då slutligen avgjorda, ehuru varken av diariet eller registratoret kunnat inhämtas, vad detta avgörande inneburit. Åsyftade ärenden äro de med diarienummer 1915 nr 169, 320, 337, 349 och 396. Rörande dessa har i 1917 års diarium antecknats: beträffande nr 169, att sedan justitieombudsmannen beslutat anställande av åtal, skrivelse jämte åtalsinstruktion avlåtits till vederbörande den 30 april 1917, beträffande nr 349, att justitieombudsmannens beslut expedierats genom skrivelse till vederbörande den 30 april 1917, beträffande nr 337, att skrivelse expedierats till klaganden den 1 september 1917, beträffande nr 396, däri beslut av angiven lydelse antecknats den 30 juni 1917, att skrivelse expedierats till vederbörande den 14 juli 1917, samt beträffande nr 320, att sedan justitieombudsmannen beslutat anställande av åtal, instruktion till åtal uppsatts den 1 september 1917 och att skrivelse jämte instruktionen avlåtits till vederbörande den 31 december samma år.

I övrigt har granskningen av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning icke givit anledning till erinran eller anmärkning, vilket utskottet härmed för riksdagen

anmäler.

Stockholm den 19 februari 1918.

På lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.